

Liber

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi.

Ca. I.

Homines in rebus que facte sunt ad cognoscendum eum quo facte sunt: exercere lectoris: iam puenimus ad eius imaginem quod est homo: in eo quo ceteris animalibus antecellit: id est ratione vel intelligentia: et quicquid aliud de anima rationali vel intellectuali dici potest: quod pertinet ad eam rem que mens vocatur vel animus. Quo nomine nonnulli auctores lingue latine: id quod excellit in homine: et non est in pecore ab anima que inest et pecori: suo quodam loquendi more distinguunt. Supra hanc ergo naturam si querimus aliquid et verum querimus: deus est: natura scilicet non creata: sed creatrix: que vtrum sit trinitas: non solum credentibus diuine scripture auctoritati: verum etiam intelligentibus: aliqua si possumus ratione iam demonstrare debemus. Cur autem si possumus dixerim: res ipsa cum qua disputatio cepit: melius iudicabitur De summo bono quod semper inueniendum queritur et querendum inuenitur.

Ca. II.

His qui se ipse que querimus adiuuabit: ut spero: ne sit infructuosus labor noster: et intelligamus que admodum dictum sit in psalmo secundo: Letetur cor querentium dominum: querite dominum et confirmamini: querite faciem eius semper. Vide est enim quod semper queritur: nunquam inueniri: et quod iam letabitur: et non potest iam contristari cor querentium: si non potuerint inuenire quod queritur: Non enim ait: Letetur cor inuenientium: sed querentium dominum: et tamen dominum deum inuenire posse dum queritur: testatur Esaias propheta dum dicit: Querite dominum et mox ut inueneritis inuocate eum: et cum appropinquauerit vobis: derelinquat impius vias suas: et vir iniquus cogitationes suas. Si ergo queritur inueniri potest cur dictum est: Querite faciem eius semper: an et inuenitum forte querendum est: Sic enim sunt incomprehensibilia requirenda: ne se existimet nihil inuenisse: quod quod sit incomprehensibile quod querebat potuerit inuenire. Cur ergo sic queritur: si incomprehensibile comprehendit esse quod queritur: nisi quia cessandum non est quod diu in ipsa incomprehensibili rerum indagine proficiat: et melior meliorque sit querens: tam magnum bonum quod et inueniendum queritur: et querendum inuenitur: Nam et queritur ut inueniatur dulcius: et inuenitur ut queratur avidius. Secundum hoc accipi potest: quod dictum est in libro ecclesiastico: Qui me manducant adhuc esurient: et qui bibunt me adhuc sitient. Manducant enim et bibunt quod inueniunt: et quod esuriunt ac sitiunt adhuc querunt. Fides querit: intelle-

ctus inuenit. Propter quod ait propheta: Nisi credideritis: non intelligetis. Et rursus: Intellectus cum que inuenit: adhuc querit. De enim respexit super filios hominum: sicut in psalmo sacro canit: ut videret si est intelligens aut requirens deum. Ad hoc debet homo esse intelligens ut requirat deum. Satis itaque rememorati fuimus in his que deus fecit: ut per ea cognosceret ipse que fecit. Inuisibilia enim eius per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Unum arguunt in libro sapientie que de his que videntur bona non potuerunt scire eum que est: neque opinibus attendentes agnouerunt artificem: sed aut ignem: aut spiritum: aut citatum aerem: aut gyrum stellarum: aut violentiam aquarum: aut luminaria celi: rectores orbis terrarum deos putauerunt: quorum quidem si specie delectati hec deos putauerunt: sciant quanto dominator eorum melior est. Speciei enim generator ea creauit. Aut si virtute et operationem eorum mirati sunt: intelligant ab his quanto que hec constituit fortior est. A magnitudine enim speciei et creature: cognoscibiliter poterit creator videri. Hec de libro sapientie propterea posui: ne me fidelium quispiam frustra et inaniter existimet in creatura prius per quasdam sui generis trinitates quodam modo gradatim donec ad mentem hominis peruenire: quesisse indicia summe illius trinitatis: quam querimus: cum deum querimus.

Quid disputatum quid ve sit comprehensum precedentium rationatione librorum.

Ca. III.

Ed quoniam differendi et rationandi necessitas per quattuordecim libros multa nos dicere compulit: que cuncta simul aspicere non valemus: ut ad id quod apprehendere volumus ea celeri cogitatione referamus: faciamus quantum domino adiuuante potuerimus: ut que quod in singulis voluminibus ad cognitionem disputatione perduximus remota disputatione breuiter congeramus: et tanquam sub vno mentis aspectu non quemadmodum res queque persuasit: sed ipsa que persuasa sunt ponamus: ne tam longe sint a precedentibus consequentia: ut oblivione precedentium faciat inspectio consequentium: aut certe si fecerit: cito possit quod exciderit relegendo recolligi. In primo libro secundum scripturas sacras: unitas et equalitas summe illius trinitatis ostendit. In secundum et tertium et quartum eadem: sed de filii missione et spiritu sancti diligenter questio pertractata: tres libros fecit. Demonstratumque est: non ideo minorem meritum eo qui missus est: quia ille missus: hic missus est: cum trinitas que per omnia equalis est: pariter quoque in sua natura immutabilis: et inuisibilis: et ubique presens inseparabiliter operatur. In quinto propter eos quibus ideo videtur

Ps. 104

Ubi. 5.

Esai. 55.

Ps. 104

Ecc. 24

Ps. 13

Rom. 1. Sapi. 13

Ibidem.

nō eandē patriō filij esse substantiā: q̄ omne qd̄ de deo dicit̄: s̄m substantiā dici putant: et p̄pterea et gignere et gigni: vel genitū esse et ingentū: qm̄ diuersa sunt: contendūt substantiās esse diuersas: demonstrat̄ nō omne quod de deo dicit̄ s̄m substantiā dici: sicut s̄m substantiā dicit̄ bonus et magnus: et si quid aliud ad se dicitur: sed dici etiā relatiue: id est nō ad se sed ad aliquid qd̄ ipse nō est: sicut pater ad filium dicit̄: vel dñs ad creaturam sibi seruientē: vbi si quid relatiue: id est ad aliquid qd̄ ipse nō est etiā ex tpe dicit̄: sicut est. **D**ñe refugiu factus es nobis: nihil ei accidere quo mutes: s̄ omni no ipm̄ in natura vel essentia sua imutabilem p̄manere. **In. vi.** quō dicit̄ s̄m xp̄us ore ap̄lico dei virtus et dei sapientia: sicut disputat̄: vt differat̄ eadem questio diligenti⁹ retractanda: vtrū a quo est genitus christus nō sit ipse sapientia: sed tñ sapientie pater: an sapientia sapientiam genuerit: s̄ quodlibet horū esset: etiā in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: et non deus triplex: s̄ trinitas: nec quasi aliqd̄ duplū esse patrē et filium ad simplū sp̄m̄ sc̄m: vbi nec tria plus aliqd̄ sunt q̄ vnū horū. **D**isputatur etiā quō possit intelligi quod ait **H**ilarius ep̄s. **E**ternitas in patre: species in imagine vltus in munere. **In. viij.** questio que dilata fuerat explicat̄: ita vt deus qui genuit filiū: non solum sit pater virtutis et sapientie sue: sed etiā ipse x̄tus atq̄ sapientia. **S**ic et sp̄s sanct⁹. **N**ec tñ simul tres sunt virtutes: aut tres sapientie sed vna x̄tus: et vna sapientia: sicut vn⁹ deus: et vna essentia. **D**einde questum ē: quō dicantur vna essentia: tres p̄sone: vel a q̄busdā grecis vna essentia: tres substantie: et inuenta ē elocutionis necessitate dici: vt aliquo vno nomine enūciarent̄: cū querit̄: qd̄ tres sint: q̄ tres esse veraciter cōsitemur: patrē: s̄ et filiū et sp̄m̄ sanctū. **In. viij.** rōne etiā reddita intelligentibus clarū est in substantia veritatis nō solum patrē filio nō eē maiore: sed nec ambos simul aliquid maius esse q̄ solū sp̄m̄ sc̄m: aut quolibet duos in eadem trinitate mai⁹ esse aliquid q̄ vnū: aut oēs simul tres mai⁹ aliquid esse q̄ singulos. **D**einde p̄ veritatē que intellecta cōspicit̄: et p̄ bonū summū a quo ē omne bonū et p̄ iusticiā p̄pter quā diligit̄ anim⁹ iustus: ab animo etiā nōdū iusto: vt natura nō solum in corpore: verū etiā in cōmutabilis quod ē de⁹ quātū fieri pōt̄ intelligeret̄ admonui: et p̄ charitatem que in scripturis sanctis deus dicit̄ ē p̄ quā cepit̄: vtrūq̄ etiā trinitas intelligētibus apparere: sicut amans et qd̄ amat̄: et amor. **In ix.** ad imaginē dei: qd̄ est hō s̄m mentē puenit

disputatio: et in ea quedā trinitas inuenit̄: id est mēs et noticia: qua se nouit̄: et amor quo se noticiāq̄ suā diligit̄: et hec tria equalia inter se et vnū ostendunt̄ essentie. **In. x.** hoc idē diligētius subtiliusq̄ tractatum est: atq̄ ad id p̄ductum: vt inueniret̄ in mente euidentior trinitas eius: in memoria sc̄z et intelligentia et voluntate. **S**ed qm̄ et hoc compertū est: q̄ nunq̄ eē ita potuerit: vt mens nō sui meminisset: non se intelligeret et diligeret: q̄uis nō semp se cogitaret. **L**um aut̄ se cogitaret: nō se a corporebus rebus eadē cogitatioe discerneret: dilata est de trinitate cui⁹ hec imago ē disputatio vt in ipsis etiā corporebus visis inueniret̄ trinitas: et distinctius in ea lectoris exerceretur intentio. **In. xi.** ergo electus ē sensus oculorū in quo id qd̄ inuentū ē etiā in ceteris quattuor sensibus corpis et nō dictū posset agnosci atq̄ ita exterioris hoīs trinitas: primo in his q̄ cernunt̄ extrinsecus: ex corpore sc̄z quod videt̄ et forma que inde in acie cernētis imprimitur et vtrūq̄ copulātis intentione voluntatis apparuit. **S**ed hec tria non inter se equalia: nec vnus esse substantie claruerūt. **D**einde in ipso animo ab his que extrinsec⁹ sensa sunt velut introducta inuenta est altera trinitas: vbi apparerent eadē tria vnus esse substantie. **I**maginatio corpis que in memoria est: et inde informatio cū ad eam cōuertit̄ acies cogitātis: et vtrūq̄ coniungens intentio voluntatis. **S**ed ideo ista trinitas ad exteriorē hominem repta est prinere: quia de corpibus illata est q̄ sentiunt̄ extrinsecus. **In. xij.** discernenda vis est sapientia a scientia: et in ea que p̄prie scientia nuncupat̄: quia inferior est: prius q̄daz sui generis trinitas inquirenda. **Q**ue licet ad interiorē hoīem iā prinereat: nōdū tñ imago dei vel appellanda sit vel putāda. **E**t hoc agit̄ in xij. p̄ cōmendationē fidei xp̄iane. **In. xiiij.** aut̄ de sapientia hoīs vera: id est de munere in eius ipsius dei participatione donata: que a scientia distincta est disputat̄. **E**t eo peruenit disputatio vt trinitas appareat in imagine dī quod est hō: s̄m mentē: que renouat̄ in agnitione dei: s̄m imaginē ei⁹ q̄ creauit hoīem ad imaginē suā: et sic p̄cipit sapientiam vbi p̄templatio est eternoꝝ.

Col. 3.
Gen. 1

In quarum rerū contemplatione summa trinitas inquirenda sit. **Ca. III.**
Nam ergo in ipsis rebus eternis incorporeis et in cōmutabilib⁹ in q̄rū p̄fecta p̄tēplatione nobis beata q̄ non nisi eterne est vita p̄mittit̄: trinitatē q̄ deus ē inquireamus. **N**ecq̄ em̄ diuinoꝝ lib: oꝝ tñmō